

Správa o výsledku kontroly plnenia opatrení prijatých na základe kontroly rozvoja vysokého školstva podľa programu „Vysokoškolské vzdelávanie a veda, sociálna podpora študentov vysokých škôl“

Správa o výsledku kontroly plnenia opatrení prijatých na základe kontroly rozvoja vysokého školstva podľa programu „Vysokoškolské vzdelávanie a veda, sociálna podpora študentov vysokých škôl“

Kontrola bola vykonaná v zmysle plánu kontrolnej činnosti Najvyššieho kontrolného úradu SR (ďalej len „NKÚ SR“) na rok 2008; jej účelom bolo preveriť účinnosť kontroly v oblasti rozvoja vysokého školstva podľa programu „Vysokoškolské vzdelávanie a veda, sociálna podpora študentov vysokých škôl“, ktorú NKÚ SR vykonal v roku 2007.

Kontrolovaným subjektom bolo **Ministerstvo školstva SR** (ďalej len „MŠ SR“).

Predmetom kontroly bolo plnenie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov a príčin ich vzniku prijatých MŠ SR. Kontrolou plnenia týchto opatrení neboli zistené nedostatky, a preto bol vypracovaný záznam o výsledku kontroly.

1. Zameranie opatrení prijatých MŠ SR

Kontrolou vykonanou NKÚ SR v roku 2007 boli zistené nedostatky v plnení vlastných opatrení prijatých MŠ SR na zabezpečenie zvyšovania kvality vysokoškolského vzdelávania. Ďalšie nedostatky boli zistené v cieľoch stanovených v programovom rozpočtovaní, určených najmä ako kvantitatívne ukazovatele, ktoré nezabezpečovali zvyšovanie kvality vzdelávania. Niektoré ciele neboli stanovené optimálne a reálne ani s ohľadom na rozpočtové zdroje. Z analýzy štatistických údajov vyplynula rozdielnosť niektorých ukazovateľov v porovnaní s porovnateľnými krajinami EÚ.

Na zlepšenie situácie v zabezpečovaní zvyšovania kvality vysokoškolského vzdelávania odporučil NKÚ SR prijať konkrétne opatrenia na zabezpečenie splnenia stanovených cieľov:

- orientovať viacdrojové financovanie nielen na percentuálny podiel zdrojov zo štátneho rozpočtu viazanému k hrubému domácomu produktu (ďalej len „HDP“), ale aj k ostatným zdrojom, ako sú úvery, pôžičky a pod., spolufinancovanie vzdelávania priamo hospodárskou praxou, poplatky získané od študentov a pod.,
- legislatívne upraviť motivačné prvky pre podnikateľské subjekty, aby boli ochotné -

motivované spolufinancovať vzdelávanie odborníkov, ktorí by sa priamo uplatňovali v praxi v príslušných podnikoch,

- zabezpečiť motivačné faktory pre zatraktívnenie povolania vysokoškolský učiteľ, napríklad ich primeraným finančným ohodnotením, spoločenským uznaním alebo inými motivačnými prostriedkami, ako sú výmenné stáže v renomovaných zahraničných vzdelávacích a vedeckých inštitúciách, umožnením a podporou ich vedeckého rastu a pod.,
- zabezpečiť včasné plnenie úloh, ktoré MŠ SR prijalo v dokumentoch *Prioritné úlohy MŠ SR na roky 2006 – 2010 a Plán hlavných úloh na rok 2007*,
- v rozpočtovom programovaní neprijímať len kvantitatívne ukazovatele, ale hlavne ukazovatele, ktoré majú vplyv na zvyšovanie kvality vzdelávania,
- ciele v programovom rozpočtovaní stanovovať reálne k rozpočtovým prostriedkom a nestanovovať duplicitné a málo ovplyvniteľné ciele,
- zabezpečiť jednotnú metodiku zberu, triedenia a vyhodnocovania štatistických údajov za oblasť vzdelávania tak, aby tieto boli kompatibilné bez ohľadu na to, kto ich za MŠ SR zbiera a súčasne ich zosúladiť so zberom údajov EÚ,
- v dostupnosti vysokoškolského vzdelávania zlepšiť kapacitné možnosti ubytovania študentov, prijať účinný zákon o študentských pôžičkách, motivovať hospodársku prax na poskytovanie tzv. podnikových štipendií a pod.

Na odstránenie zistených nedostatkov prijalo MŠ SR 9 opatrení, ktorými boli akceptované všetky odporúčania NKÚ SR a zodpovedným zamestnancom boli uložené konkrétne úlohy. Týchto 9 opatrení bolo spracovaných vo forme *Príkazu ministra č 46/2007-I zo dňa 22. novembra 2007* a mali by prispieť k zlepšeniu situácie v zabezpečovaní zvyšovania kvality vysokoškolského vzdelávania.

2. Plnenie opatrení prijatých na odstránenie kontrolou zistených nedostatkov

Z prijatých 9 opatrení na odstránenie zistených nedostatkov **boli splnené 2 opatrenia** týkajúce sa stanovenia ukazovateľov v rámci programového rozpočtovania a reálneho stanovenia cieľov programového rozpočtovania vzhľadom k rozpočtovým prostriedkom.

Tieto zmenené ukazovatele a upravené ciele boli zapracované do programovej štruktúry kapitoly MŠ SR na roky 2009 až 2011. V štyroch podprogramoch programu 077 – Vysokoškolské vzdelávanie a veda, sociálna podpora študentov vysokých škôl boli vykonané zmeny, ktoré sa týkali stanovenia ukazovateľov, cieľov a prvkov. K zmene ukazovateľa a cieľa došlo v 7 prípadoch, 2 ciele boli pridané a 4 ciele boli zrušené. Napríklad v **podprograme 077 11 – Poskytovanie vysokoškolského vzdelávania a zabezpečenie prevádzky vysokých škôl** bol formulovaný cieľ č. 6 nasledovne: „V rokoch 2009 až 2011 zabezpečiť, aby podiel absolventov VŠ štúdia vo veku 20 až 29 rokov predstavoval najmenej 35 % rovnakej vekovej skupiny“. V tomto podprograme boli pridané dva nové ciele, a to cieľ č. 7 „Každoročne zlepšovať podmienky VŠ štúdia“ s merateľným ukazovateľom % HDP/obyvateľ a cieľ č. 8 „V rokoch 2009 až 2011 zabezpečiť, aby najmenej 10,3 % absolventov VŠ štúdia bolo v oblasti vedy a techniky ako percentuálny podiel z 1 000 obyvateľov vo veku 20 – 29 rokov“.

Priebežne sa zabezpečovalo a plnilo 5 opatrení:

2.1 V rámci strategických dokumentov „*Modernizačný program Slovensko 21*“ a „*Národný program reforiem na roky 2008 – 2010*“ prijalo MŠ SR ako gestor so spolugestorom Ministerstvom hospodárstva SR (ďalej len „MH SR“) v oblasti vzdelávania opatrenie s názvom *Podpora profesijne orientovaných vysokoškolských študijných programov na bakalárskom stupni*.

Cieľom opatrenia je ponuka vysokoškolského vzdelávania v prvom rade na výkon povolania, pričom súčasťou takéhoto typu študijného programu by mala byť povinná prax študentov a spolupráca so zamestnávateľmi na príprave ich budúcich zamestnancov. Opatrenie bolo rozčlenené do troch konkrétnych úloh, a to:

- zdefinovanie požiadaviek na absolventov prvého stupňa vysokoškolského vzdelávania v termíne december 2009 formou aktualizácie študijných odborov SR za účasti zástupcov zamestnávateľov,
- návrh legislatívnej úpravy na podporu finančnej spoluúčasti obchodných spoločností pri financovaní vysokoškolského štúdia v termíne december 2009,
- aktualizácia kritérií akreditácie študijných programov vysokoškolského vzdelávania v termíne apríl 2010.

Ďalším opatrením v rámci týchto strategických dokumentov v oblasti vzdelávania bola „*Diferenciácia vysokých škôl na univerzity, vysoké školy a odborné vysoké školy*“, ktorého gestorom je tiež MŠ SR a spolugestorom je Akreditačná komisia MŠ SR.

Toto opatrenie bolo premietnuté aj do návrhu novely zákona č. **131/2002 Z. z. o vysokých školách**, kdesa zavádza možnosť vstupu verejných vysokých škôl napríklad do verejno-privátnych partnerských projektov (tzv. PPP projekty) a pod., pričom sa zároveň vytvárajú možnosti pre financovanie vysokých škôl, vedy a výskumu zo súkromného sektora, čo doterajšia právna úprava neumožňovala.

Okrem toho MŠ SR navrhuje, aby mali vysoké školy *možnosť použiť majetok alebo finančné prostriedky ako vklad do majetku obchodnej spoločnosti... Predmet činnosti takto vzniknutej spoločnosti musí nadväzovať na hlavnú činnosť vysokej školy a na plnenie poslania vysokej školy*.

2.2 V oblasti výskumu, vývoja a inovácií v rámci strategických dokumentov prijalo MŠ SR ako gestor so spolugestormi MH SR a Ministerstvom financií SR opatrenie s názvom „*Podpora prenosu poznatkov medzi akademickým a podnikateľským sektorom a kontraktačného výskumu pre potreby verejnej správy*“.

Cieľom tohto opatrenia je urýchlenie prenosu vedeckých poznatkov do praxe, rozvoj vysoko inovatívnych odvetví hospodárstva, vyššia účasť vedy a techniky na hospodárskom rozvoji SR a pod. V najbližšej dobe budú podporované najmä tieto aktivity:

- podpora kontaktných bodov pre styk s priemyslom na pracoviskách výskumu a vývoja,
- podpora spracovania projektov na zriadenie inštitúcií a útvarov slúžiacich akademickým pracoviskám na prenos technológií a poznatkov,
- podpora aktivít na odstraňovanie bariér medzi výskumom a vývojom na jednej strane

a spoločnosťou a hospodárstvom na druhej strane,

- podpora spolupráce podnikov s akademickou sférou najmä prostredníctvom prístupu podnikov k výskumným zariadeniam akademickej sféry ako súčasť spolupráce.

Na základe legislatívneho zámeru návrhu zákona o celoživotnom vzdelávaní, ktorý bol schválený uznesením vlády č. 483/2007, vypracovalo MŠ SR paragrafové znenie **návrhu zákona o celoživotnom vzdelávaní**. Tento materiál bol prerokovaný v gremiálnej porade ministra školstva a po doplnení bude predložený na rokovanie Legislatívnej rady vlády SR a na rokovanie vlády SR v marci 2009.

2.3 V oblasti vzdelávania v rámci strategických dokumentov prijalo MŠ SR ako gestor opatrenie s názvom „*Podpora demografickej tranzície (generačnej výmeny) na vysokých školách*“.

Cieľom opatrenia je postupná generačná výmena vysokoškolských učiteľov a zatraktívnenie podmienok akademickej kariéry. Opatrenie bolo rozdelené do nasledovných troch konkrétnych úloh:

- vypracovanie analytickej štúdie v termíne september 2008 až jún 2009 – detailná analýza akademickej kariéry, motivácia ľudí pre túto prácu, faktory odradzujúce mladých ľudí od akademickej kariéry a pod.;
- podpora rozvojových projektov vysokých škôl zabezpečujúcich omladzovanie vysokoškolských učiteľov – podpora projektov vysokých škôl so zameraním na zabezpečenie personálnej kontinuity, interné grantové schémy pre mladých výskumných pracovníkov, podpora špičkových pracovníkov a pod.

V rámci tohto bodu uvedeného opatrenia prijalo MŠ SR dokument „*Usmernenie k predkladaniu rozvojových projektov za oblasť informačno-komunikačných technológií v roku 2008*“, v ktorom sa v rámci podprogramu „*Rozvoj vysokoškolského vzdelávania*“ zaviazalo v najbližšom období podporovať nasledovné aktivity:

- a) za každú úspešne obhájenú dizertačnú prácu doktoranda v roku 2008, ktorý absolvoval celé doktorandské štúdium dennou formou, získa vysoká škola osobitnú prémie vo výške 50 tis. Sk,
 - b) pri získaní titulu PhD. zamestnancov do 35 rokov v priebehu roka 2008 získa vysoká škola na zvyšné mesiace roka 2008 doplatok 4 tis. Sk mesačne,
 - c) pri získaní titulu docent zamestnancom do 40 rokov v priebehu roka 2008 získa vysoká škola na zvyšné mesiace roka 2008 doplatok 4 tis. Sk mesačne,
 - d) pri získaní titulu profesor zamestnancom do 45 rokov v priebehu roka 2008 získa vysoká škola na zvyšné mesiace roka 2008 doplatok 6 tis. Sk mesačne.
- šírenie dobrej praxe medzi vysokými školami v termíne október 2010 – organizovanie pravidelných seminárov pre vysoké školy, ktorých cieľom bude šírenie dobrej praxe medzi jednotlivými vysokými školami.

2.4 Opatrenie týkajúce sa zabezpečenia včasného plnenia úloh, ktoré ministerstvo prijalo

v dokumentoch „*Prioritné úlohy MŠ SR na roky 2006 – 2010 a Plán hlavných úloh na rok 2007*“.

Prioritné úlohy MŠ SR na roky 2006 – 2010 boli zostavené podľa Programového vyhlásenia vlády SR. Rozdelené boli do troch bodov, ktoré boli ďalej rozpracované do ďalších podúloh so stanoveným termínom plnenia a určením zodpovednej sekcie, resp. odboru za plnenie.

Kontrola zistila, že úlohy boli plnené nasledovne:

Z celkových 23 úloh a podúloh, s termínom plnenia **v roku 2006**, bolo 20 splnených, z toho 6 stanovených ako hlavné ciele. Z úloh stanovených ako podporné (prierezové) aktivity boli splnené 3 úlohy. Z jednej podúlohy bola splnená prvá etapa – „*Centrálny register študentov VŠ*“ (projekt bol schválený dňa 11.03.2008, čím sa zabezpečilo pokračovanie plnenia aktualizácie tejto úlohy). „*Register zamestnancov VŠ*“ – úloha nie je splnená pri všetkých vysokých školách, pretože nie je dobudovaný informačný systém „Sofia“. „*Databáza študijných programov*“ bola v štádiu spracovania údajov, po jej aktualizácii bola zverejnená dňa 08.01.2008. Priebežne sa zabezpečí jej pravidelné dopĺňanie. Z 13 prijatých čiastkových úloh bolo splnených 11 úloh, 2 úlohy sú v plnení.

Z prioritných úloh bolo **v roku 2007** splnených 20 úloh z hlavných úloh, jedna úloha z podporných úloh a 28 úloh z čiastkových úloh. V plnení je 13 úloh, z toho jedna z hlavných cieľov a jedna z podporných aktivít. Tri úlohy boli zrušené, jedna úloha bola navrhnutá na zrušenie a dve úlohy boli presunuté na termín plnenia v auguste, resp. septembri 2008. Úloha navrhnutá na zrušenie sa týkala dokončenia procesu pristúpenia SR k Dohovoru zakladajúcemu *Európsky univerzitný inštitút*, s termínom plnenia 31.05.2007. *Pri riešení tejto úlohy bolo zistené, že po prehodnotení Dohovoru k pristúpeniu k Európskemu univerzitnému inštitútu bude ďalšie pôsobenie v tomto inštitúte pozastavené ako reakcia na podmienky poskytovania grantov výšky nákladov na pobyt študentov a dĺžku ponúkaného štúdia. Na tomto základe požiada sekcia pre celoživotné vzdelávanie o zrušenie tejto úlohy a jej vyradenie zo zoznamu Prioritných úloh MŠ SR na roky 2006 – 2010.*

MŠ SR z prioritných úloh **v roku 2008** splnilo 5 úloh (z toho jednu z hlavných úloh, jednu z podporných úloh a tri úlohy z čiastkových úloh, 7 úloh je v plnení a 11 úloh sa plní priebežne. V piatich úlohách termín splnenia ešte nenastal.

Plán hlavných úloh MŠ SR na rok 2007 obsahuje spolu 112 úloh. Informácia o ich plnení bola vypracovaná dňa 19.08.2008.

Z prijatých úloh bolo splnených 93 úloh, v plnení je 9 úloh, 7 úloh bolo zrušených, 1 úloha bola presunutá na neskorší termín, 1 úloha nebola splnená a 1 úloha bola splnená v neskoršom termíne.

Nesplnená bola úloha „*Návrh implementácie Európskeho kvalifikačného rámca v podmienkach Slovenskej republiky*“. Materiál bol schválený MŠ SR dňa 17.04.2007. Na rokovaní vlády SR bude predložený až po schválení Odporúčania Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. Návrh nadväzuje na pozíciu SR k Európskemu kvalifikačnému rámcu, ktorú oficiálne tlmočila EK. Materiál bol predložený a schválený na 16. gremiálnej porade ministra dňa 19.08.2008. Boli vytvorené dve pracovné skupiny, jedna na tvorbu národného kvalifikačného rámca a druhá na definovanie spolupráce národného kvalifikačného rámca s národnou sústavou kvalifikácií. Materiál bude predložený na rokovaní vlády SR v termíne október 2008.

Tým, že **zákon č. 300/2008 Z. z. o organizácii a podpore športu** nadobudol účinnosť dňa 01.09.2008, bola úloha „Návrh zákona o športe“ splnená v neskoršom termíne.

2.5 Pre splnenie opatrenia na zabezpečenie jednotnej metodiky zberu, triedenia a vyhodnocovania štatistických údajov za oblasť vzdelávania schválilo MŠ SR dňa 03.04.2008 zadanie na vypracovanie štúdie uskutočniteľnosti na racionalizáciu štatistických údajov v regionálnom školstve.

Na základe výsledkov verejného obstarávania bol vybraný dodávateľ, s ktorým uzavrel Ústav informácií a prognóz školstva (ďalej len „ÚIPŠ“) Zmluvu o dielo z 21.05.2008 na predmet zmluvy „Štúdia uskutočniteľnosti na racionalizáciu štatistických údajov v regionálnom školstve“ v celkovej sume 2 374 050,- Sk vrátane DPH. Uvedená štúdia bola schválená MŠ SR dňa 21.08.2008.

Podobne bolo dňa 29.04.2008 schválené zadanie na vypracovanie štúdie uskutočniteľnosti na registre pre oblasť vysokých škôl a informačný systém vysokých škôl. Na základe výsledkov verejného obstarávania bol vybraný dodávateľ, s ktorým uzavrelo MŠ SR Zmluvu o dielo z 06.08.2008 na predmet zmluvy „Štúdia uskutočniteľnosti na registre pre oblasť vysokých škôl a informačný systém vysokých škôl“ v celkovej sume 1 170 960,- Sk vrátane DPH.

Ďalším krokom zo strany ÚIPŠ a MŠ SR po ukončení a vyhodnotení predmetných štúdií uskutočniteľnosti bude zadanie riešenia konkrétnych projektov v oblasti vybudovania a rozšírenia samostatných registrov regionálneho školstva a vysokého školstva, ako aj vypracovanie jednotnej metodiky štatistického zberu dát v nadväznosti na medzinárodný štandard ISCED.

MŠ SR prijalo *Príkazom ministra č 46/2007-I zo dňa 22. novembra 2007* ďalšie dve opatrenia:

- predložiť odboru kontroly správu o stave plnenia jednotlivých opatrení vyplývajúcich z príkazu ministra v termíne do 20.04.2008,
- predložiť ministrovi a NKÚ SR písomnú správu o splnení opatrení prijatých na nápravu nedostatkov zistených následnou finančnou kontrolou a o odstránení príčin ich vzniku v termíne do 30.04.2008.

Opatrenia boli v určených termínoch splnené.

Záver

Z prijatých 9 opatrení na odstránenie zistených nedostatkov boli splnené 2 opatrenia týkajúce sa stanovenia ukazovateľov v rámci programového rozpočtovania a reálneho stanovenia cieľov programového rozpočtovania vzhľadom k rozpočtovým prostriedkom.

Päť opatrení, ktoré sa týkali viaczdrojového financovania vysokých škôl, úpravy všeobecne záväzných právnych predpisov pri spolufinancovaní vzdelávania odborníkov, úpravy podmienok pre zotrápnutie povolania vysokoškolský učiteľ, všeobecného plnenia prioritných a hlavných úloh

pre zatriaktívnenie povolania vysokoškolsky učiteľ, včasného plnenia prioritných a hlavných úloh MŠ SR a zabezpečenia jednotnej metodiky zberu, triedenia a vyhodnocovania štatistických údajov, bolo priebežne zabezpečovaných a plnených.

Ďalšie dve opatrenia, ktoré boli zabezpečované odborom kontroly MŠ SR, boli tiež v určených termínoch splnené.

Z uvedeného vyhodnotenia prijatých opatrení vyplýva, že časový rámec ich účinku je strednodobý. Termíny plnenia viacerých úloh vyplývajúcich z prijatých opatrení boli stanovené na roky 2009 až 2010. Z tohto dôvodu sa efekt z týchto opatrení dosiahne až po tomto období, pričom dosiahnutie cieľov ako napr. postupná generačná výmena vysokoškolských učiteľov a zatriaktívnenie podmienok akademickej kariéry má dlhodobý časový rámec.

Kontrolou plnenia opatrení neboli zistené nedostatky. Z tohto dôvodu bol vypracovaný záznam o výsledku kontroly, ktorý bol poverenému štatutárnemu zástupcovi MŠ SR odovzdaný dňa 14.10.2008.

Správa o výsledku kontroly bola zaslaná Výboru NR SR pre financie, rozpočet a menu a Výboru NR SR pre vzdelanie, mládež, vedu a šport.